

ZA PAMÁTKAMI CENTRA JESENICE

Začátek vycházky za památkami centra Jesenice je na náměstí Míru. Na úvod můžete navštívit vlastivědné muzeum v budově bývalé jesenické radnice (ústí Oráčovské ulice). Najdete zde regionální historickou a přírodovědnou expozici. Mezi exponáty vyniká středověký Tlestsý poklad – hliněná konvice se čtyřmi sty drobnými kroužky ze zeleného skla, které ve středověku sloužily při nedostatku kovových mincí jako alternativní platidlo. Dalším zajímavým exponátem je barokní obraz Umučení svatého Vavřince s vyobrazením rodiny Černínů z Chudenic, tehdejší jesenické vrchnosti, nebo cechovní památky z 18. a 19. století.

Před budovou muzea je vystaveno několik drobných kamenných památek, dopravených sem z různých míst města a jeho okolí – najdete zde dva smírčí kříže zvané Ovčáčky, které jsou podle pověsti památkou na smrtelný souboj dvou ovčáků zneprátených kvůli své rozdílné náboženské víře, dále sloupková boží muka z části města zvané Červená strana, a mlýnské kameny ze zaniklých mlýnů.

Třípodlažní nárožní budova proti muzeu je bývalý okresní soud. V budově z roku 1855 měl sídlo též berní úřad, zpočátku rovněž úřad starosty. V současnosti zde sídlí Integrovaná střední škola Jesenice.

Dále proti směru hodinových ručiček stojí na náměstí rozsáhlá patrová budova, známá jako

MODRÝ KŘÍŽ

Kdysi to prý byla formanská hospoda, později hotel nesoucí jméno svého majitele – Kirtschl. Po první světové válce se hotel změnil na domov pro opuštěné děti Modrý kříž. Podle vzpomínek řádové sestry Anne Gurth, která

Náměstí s hotelem Kirtschl - historické foto.

v Modrém kříži pracovala, bylo snahou zakladatele domova, pokrokového evangelického faráře Walthera Reinharda, vytvořit zde dětem skutečný domov a rodinné prostředí. Děti proto byly rozdělené po osmi do takzvaných rodin a o každou rodinu pečovala jedna řádová sestra. Každá rodina měla vlastní obývací pokoj a ložnici. Pro nejmenší děti vzniklo v domově samostatné oddělení, odkud byly po dovršení třetího roku věku začleněny do některé z rodin, popřípadě utvořily novou rodinu. Modrá hvězda poskytovala útočiště nejen sirotkům, ale i dětem, které jejich rodiny nedokázaly uživit. Domov provozoval vlastní zahradnictví a krejčovství, součástí domova byla

sedmnáctého století). Bylo pochopitelné, že za ústřední prvek znaku zvolili svůj rodový erb s červenobílou orlicí a k němu připojili původní symbol Jesenice – zkřížené klíče.

Souvislost klíčů ve znaku města s erbem vyobrazeným na kamenné desce se tedy přímo nabízí. Ale komu erb patří? A jaký účel deska měla? Můžeme jen spekulovat. Urozené jméno, ke kterému se erb váže, se zatím z temných hlubin minulosti nevynořilo, dvojitý klíč jako symbol naprosté důvěry ovšem naznačuje, že se mohlo jednat o osobu navýsost spolehlivou.

A účel desky? Možná, že souvisí s pověstí o jesenickém Starém hradě, sídle prvního jesenického vladky. Je možné, že stálo právě tady, v místech barokní fary v těsném sousedství opevněného kostela, a nikoliv v izolované lokalitě Starý hrad severně od města, jak se soudí. Lokalizaci Starého hradu do sousedství kostela nasvědčuje písemnými prameny neověřená informace, podle níž faru v době její výstavby obklopovala kamenná zeď a příkop. Je možné, že kamenná deska s erbem byla původně umístěna v průčelí Starého hradu (tvrze) a na způsob domovního znamení informovala příchozí o majiteli sídla, jak je to obvyklé i na jiných historických panských sídlech. Nahrává tomu i umístění desky, které se přimyká spíše k objektu fary než k výše položenému kostelu, kam někdy bývá kladena jako náhrobní deska.

Znak města Jesenice s kolovratskou orlicí a zkříženými klíči zdobí protější budovu se secesní fasádou. Je to

BÝVALÁ ŠKOLA

Byla to velká sláva, když se v říjnu 1904 otevírala v Jesenicích nová budova obecní školy, postavená v módním stylu vídeňské secese. Ve srovnání s původní školou, starou, temnou a po všech stránkách nevyhovující, to byl obrovský krok vpřed. Budova o třech podlažích, propojených širokým a „nanejvýš pohodlným“ schodištěm, s prostornými, pomocí velkých oken dokonale prosvětlenými učebnami a širokými chodbami opatřenými „krásnou metalickou dlažbou“ a vyzdobenými četnými obrazy, se stala chloubou a symbolem prosperity města na přelomu 19. a 20. století.

Kromě znaku města a působných secesních dekorů najdete na fasádě bývalé školy (na polosloupech u vchodu) čtyři příhodné alegorické výjevy: sovu – symbol moudrosti, včelí úl – symbol pilnosti, medvěda učícího dítě – symbol moudrosti přírody a holubici, symbolizující v tomto případě zřejmě ducha svatého.

U budovy bývalé školy naše procházka končí.

Navštivte i další zajímavá místa v okolí Jesenice.

Svůj cíl si vyberte na www.jesenice-ra.cz.

Prospekt vytvořila obecně prospěšná společnost Rakovnícko v roce 2011 pro Město Jesenice. Text: Roman Hartl, fotografie: Roman Hartl, archiv Rakovnícko o. p. s. / www.krivoklatsko.cz

MĚSTO JESENICE VÁS ZVE NA VYCHÁZKU

ZA PAMÁTKAMI CENTRA JESENICE

DALŠÍ TIPY NA VÝLETY
OKOLÍM MĚSTA NAJDETE NA

WWW.JESENICE-RA.CZ

také škola pro pečovatelky o kojence. Z hudebně nadaných dětí sestavil Walther Reinhard orchestr a pěvecký sbor.

V letech 1945–1946 sloužila budova jako sběrný tábor pro Němce z Jesenice a okolí určené k odsunu. Odsun Němců z Jesenice začal už v červnu 1945, hlavní vlna transportů následovala během roku 1946. Jesenici tehdy musely opustit asi čtyři pětiny obyvatel města.

Náměstí Míru vévodí

SLOUP NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Sloup Nejsvětější Trojice (Bůh Otec, Bůh Syn a Duch svatý v tradiční podobě holubice) věnovalo město začátkem 20. století. Monument zhotovila kamenická firma Pokorný z blízkých Krt. Nedávno zrestaurovaná památka patří k nejvýraznějším novodobým projevům hlubokého náboženského citění místních obyvatel. Jen pro zajímavost – přehled náboženských památek z roku 1902 uvádí na katastru města vedle kostela 24 dalších soch, křížů a kaplíček.

Zvláštní účt se v Jesenici těšil patron hasičů a ochránce před ohněm svatý Florián (snad to souviselo s častými požáry v Jesenici, o nichž ještě bude řeč). Ve svátek svatého Floriána (4. května) se na náměstí shromáždili hasiči z Jesenice a několika okolních obcí a v doprovodu městské kapely se vydali průvodem do kostela. Po bohoslužbě pokračoval průvod k soše sv. Floriána umístěné ve štítě jednoho z domů v dnešní Wintrově ulici a slavnost skončila společným vyprázdněním velkého sudu piva v hostinci.

Ještě než se v roce 1906 objevily po městě hydranty a každý dům získal vodovodní přípojku, patřily k důležitým zdrojům vody v případě požáru úhledné kašny umístěné na náměstí a v Plzeňské ulici. Kašně na náměstí se říkalo

OBCENÍ RYBNÍČEK

V neobvyklém pojmenování nehledejte žádnou záhadu. Na místě kašny se původně rozprostíral bahnitý rybníček, a když při úpravě města koncem devatenáctého století zmizel a na jeho místě vyrostla účelná kamenná kašna, pojmenování Obecní rybníček se jednoduše přeneslo na novou kašnu.

S ohněm si Jesenice užila své. Dne 12. srpna 1684 mezi jedenáctou a dvanáctou dopoledne zachvátil městečko požár, kterému padl za oběť kostel, škola, 43 obytných domů a 9 stodol. Sotva se Jesenice vzpamatovala z jedné katastrofy, přišla nová, ještě horší. Dne 5. června 1715 lehlo popelem 83 domů včetně radnice a školy a 46 stodol. Pohroma podobných rozměrů už Jesenici naštěstí nepotkala, s menšími požáry se však město často potýkalo dál. Tragické zkušenosti s ohněm a neustálá hrozba nových požárů vedly město v roce 1869 k založení prvního hasičského sboru v širokém okolí.

Z náměstí se Plzeňskou ulicí přesuňte ke kostelu. V Plzeňské ulici věnuje pohled domu čp. 29 (s oboustranně oble skrojeným hrotovým štítem).

V minulosti patřil jednomu z největších statkářů v Jesenici Franzi Fasslov, který od roku 1889 do roku 1918 zastával funkci starosty města a významnou měrou se přičinil o jeho rozkvět. Jeho úsilím získala Jesenice železniční spojení, zasloužil se také o stavbu nové secesní budovy školy nebo o vybudování moderního vodovodu, který město používá dodnes.

KOSTEL SV. PETRA A PAVLA

Ničivý požár města v roce 1684, o němž byla řeč u kašny na náměstí, zpusťošil i jesenický kostel. Svatostánek, opatřený nedlouhou předtím novou věží, nezůstal v ruinách ležet dlouho. Už následující rok začala rozsáhlá přestavba, která dala základ nynější podobě kostela. Jeho stavební vývoj se dovršil v první polovině následujícího století, kdy došlo k úpravě půdorysu kostela do tvaru kříže, a to přístavbou dvou bočních lodí a dalšími drobnějšími přístavbami a změnami v uspořádání vnitřní dispozice. Pro znalce historie architektury bude zajímavá informace, že tato přestavba je prací významného barokního architekta F. M. Kaňky.

Petropavelský kostel v Jesenici má dlouhou historii, písemně doloženou od poloviny 14. století, ve skutečnosti však zřejmě ještě podstatně starší a sahající až do románských časů. Ve svých počátcích plnil kostel nejen úlohu duchovního centra, ale také útočiště v případě válečného nebezpečí, jak dodnes dokládají křížové střílny dochované v ohradní zdi kostela (vlevo od vstupní brány do areálu kostela).

Na ohradní zdi před kostelem nelze přehlédnout působivou galerii soch světců. Zleva jsou to svatý Jan Křtitel, svatý Petr, Panna Marie Immaculata stojící na zeměkouli otočené hadem s jablkem v ústech, symbolem prvotního hříchu (biblický příběh o Adamovi, Evě a jablku poznání), následuje svatý Pavel a skupinu uzavírá sv. Jan Nepomucký. V rozevřené knize svatého Pavla lze dosud rozeznat část latinského textu „SALUTATE MARIAM QUAE MULTUM LABORAVIT ERGA VOS“ z epištoly svatého Pavla Římanům, který v českém překladu zní: Pozdravte Marii, která mnoho práce měla s námi.

S kostelem sousedí barokní fara z roku 1760 (viz letopočet nad portálem) s velkým hospodářským dvorem a zahradou.

Do opěrné zdi mezi farou a kostelem je zasazena zajímavá památka,

KAMENNÁ DESKA S ERBEM

Co je deska zač, je záhadou. V horní části desky je zobrazena hlava v přilbici s chocholem. Jedná se o přilbu označovanou jako ša-liř, zvanou též lebka, typickou pro 15. století. V dolní polovině desky vystupuje z plochy kolčí, neboli turnajový štít s nejasným symbolem, podle obrysů lze usuzovat na zkřížené klíče. Ty jsou rovněž součástí historického znaku Jesenice a tradičním atributem svatého Petra, jednoho z patronů jesenického kostela.

Město získalo svůj znak za vlády Rudolfa II., kdy Jesenice byla vlastnictvím Kolovratů (druhá polovina šestnáctého a první čtvrtina